bibliotecàries com a documentalistes.

Comunicació presentada en anglès per Rosa Ricart Ribera a la ponència "Trets comuns en la formació d'especialistes de la informació" a la Reunió Tècnica de la Federació Internacional de Documentació (FID) que va tenir lloc a Madrid del 8 a l'11 de juny de 1976.

Senyor President, senyores, senyors,

Per començar, jo voldria recordar que bibliotecaris i documentalistes broten de les mateixes arrels, creixen en el mateix tronc i només després de fer-se sentir la necessitat d'una més gran especialització, poden estendre's a part en branques diversificades.

No existeix encara un acord general sobre el significat de molts dels termes més usats en el treball d'informació i documentació a les biblioteques científiques i tècniques.

La definició que dóna "The Librarians Glossary", publicat a Anglaterra l'any 1971, és aquesta: "Bibliotecari: El qui té al seu càrrec el contingut d'una biblioteca, posant-ne l'estoc i els serveis a disposició d'aquells que tenen necessitat o dret d'utilitzar-los". Molt senzill! La definició de documentalista és la següent: "El qui practica la documentació. Funcionari o oficial d'informació que es dedica a aplegar i disseminar els coneixements, amb preferència al bibliotecari, que practica les tècniques de manipular els documents posant-los a l'abast de l'usuari i, possiblement, també, utilitzant-los. Es dedica a reunir la informació que contenen els documents junt amb dades d'altres fonts per tal de formar una nova compilació."

La diferenciació no resulta gaire clarificadora i si mirem el terme "Documentació" esdevé encara menys clara.

Malgrat tot, totes les definicions que m'han vingut a les mans resulta evident que comparteixen les condicions següents:

1) Tracten el mateix material bàsic: documents com a matèria de tota mena d'activitat intel.lectual i en cada una de les seves formes, des de llibres i periòdics, a fullets, tesis, patents, estandards, abstractes, material de computadora, audiovisuals, estadístiques, etc....

2) La seva recollida, classificació, registre i organització sistemàtica, perquè puguin ésser localitzats ràpidament i permetin la disseminació dels coneixements essencials, així com el de les seves fonts.

3) El coneixement essencial dels grups de tècniques necessàries per a la seva presentació, reproducció, traducció, abstracció, publicació, disseminació, aplec, emmagatzematge, anàlisi de les matèries, computorització, organització i recobrament.

Tots aquests elements són comuns a bibliotecaris i documentalistes i, en conseqüència, tots necessiten la mateixa educació bàsica.

Potser de manera molt simplificada i amb moltes excepcions particulars, l'única diferenciació vàlida podria ser la següent: Els bibliotecaris deuen donar el material sol.licitat pels llegidors o investigadors i poden deixar-ho aquí, mentre que els documentalistes haurien de tractar i aprofundir el material especialitzat d'acord amb les necessitats dels recercadors. Amb aquesta finalitat és evident que, a més i després de l'entrenament en les disciplines necessàries per a les activitats ja descrites, el documentalista necessitaria un coneixement més profund i especialitzat de la matèria demanada.

I malgrat tot el que es pugui dir, això és el que els bibliotecaris especialitzats, potser no d'una manera perfecta —la perfecció és sempre difícil i vol molt de temps—, però sí com a únics professionals, han vingut fent en alguns països, durant els tres quarts de segle darrers, quan va succeir el que Herbert Coblans en el seu llibre "Biblioteconomia i Documentació" publicat a Londres l'any 1974, ha anomenat el "desplaçament psicològic": quan les necessitats dels usuaris i els hàbits de recerca van començar a incidir directament en la política d'informació, les biblioteques van deixar de ser dominades per la perspectiva de "conservar a tot preu" i uns coneixements més generalitzats junt amb la disseminació selectiva de la informació van arribar a integrar-se en la pràctica general de la biblioteconomia especialitzada.

Suposo que tots nosaltres som conscients de la preocupació que en alguns països, especialment Gran Bretanya i els Estats Units, va causar a finals dels anys 50 el constant desguàs de personal qualificat, experimentat des de les biblioteques especialitzades a grans firmes industrials i departaments de govern que oferien millors compensacions monetàries, de condicions i promoció. A Anglaterra aquest assumpte va arribar al Parlament en un debat de març de 1961 i va ser conseqüentment publicat a les revistes "Nature" i "The Library Association Record".

L'única conseqüència que jo voldria treure de tot això és el perill que constituiria el fet de dividir la professió per una qüestió de nomenclatura i la premissa que, tècnicament i psicològicament, bibliotecaris i documentalistes haurien de tenir la mateixa base de formació, independentment de la seva destinació final.

L'avantatge que això significa és molt gran, especialment en països en què els fons destinats a educació i recerca no són necessàriament molt generosos i on, com a Espanya, ja hi existeix un bon planter de professionals formats en escoles de grau mitjà, com és l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona, fundada l'any 1915 i que ha donat al país més de 1000 bibliotecàries en actiu. També n'hi ha d'altres a Madrid i a Pamplona.

Aquests bibliotecaris ja tenen un llarg entrenament i bona experiència i necessitarien seguir uns cursos universitaris de més alta especialització per aconseguir el just nivell indispensable per un bon "treball d'informació bibliotecària" científica i tècnica.

Es dóna per descomptat que es necessitaria també una replanificació de les escoles ja existents per tal d'acomodar les seves disciplines a la funció més àmplia que haurien d'assolir, però també és cert que no es fa necessari de començar des del buit i iniciar ara l'experiència de formar documentalistes que d'aquí a sis anys, quan acabessin els seus estudis, al pas que el món va rodant, no és massa aventurat de suposar que molts dels esquemes presents i fins la situació de conjunt, podrien ser molt canviants si no totalment capgirats.

Crec que podem, i devem, usar el personal que ja està treballant en aquestes disciplines i donar-los els estudis necessaris que augmentin els seus coneixements, així com la indispensable promoció en qualificacions i salaris per tal de fer la professió atractiva i competitiva a les persones més adequades per a aquesta feina realment efectiva en el món actual.

Aquests avantatges de temps i diners em semblen molt importants, especialment en tot el que es relaciona amb educació i recerca, sempre afectades per la fluctuació de les consignacions que els governs destinen a ajuda de la investigació i l'ensenyament.

El Prof. Thomas Seeger ha parlat dels "Problemes de predir les necessitats de la informació i la documentació" i m'ha agradat que mencionés també la dificultat de conèixer realment les necessitats presents i futures d'aquests serveis.

Es relativament fàcil parlar d' "explosions" editorials, en part originades per la malformació psicològica que ha sigut definida amb l'expressió "publica o desapareix", però aquesta eufòria hauria de ser equilibrada amb l'estudi de les possibilitats i finances d'un sector que, quan no està directament relacionat amb la gran indústria, molt sovint pot resultar no gaire ric.

En aquesta línia considero molt positiva la planificació dels reports a presentar en un proposat Congrés de Documentació pel "Centre de Documentació i Informació de Catalunya" i el CENIDOC que tindria lloc a Barcelona.

Com a base de treball donaré alguns dels seus temes:

- Evolució i situació actual del camp de la informació; acció pública i privada.
- Anàlisi de les necessitats per a la informació; recerca, planificació i primeres gestions.
- Anàlisi econòmic : despeses, preus, política, marketing, cost per al productor i el consumidor.
- Provisió i demanda de professionals i la seva formació.
- Anàlisi de la producció científica espanyola.
- Tecnologia al servei de la informació: computadores, bancs de dades, etc...

Les conclusions haurien de ser analitzades i considerades fixant la planificació de graus i nombre respecte a la formació de bibliotecaris, documentalistes i especialistes de la informació.

S'hauria de fer atenció a les matèries següents:

1. Planificació d'escoles per a graduats de grau mitjà, adscrites o integrades a les Universitats sobre la base de la ja existent a Barcelona.

2. Creació de Facultats de Bibliologia, Informació i Documentació a les Universitats de Barcelona, Madrid i València (que ho han estudiat) per a universitaris fins al grau superior (Doctorat).

3. Cursos de documentació i especialització per a universitaris de totes les matèries (Grau Superior).

4. També seria desitjable que les diferents Facultats de les Universitats encoratgessin i acceptessin tesis sobre documentació en les seves disciplines particulars, com ja s'està fent a la Facultat de Medicina de València.

Ja s'ha quasi acabat el temps que se m'havia concedit, però m'agradaria de proposar com a base per a l'estudi de graduació i curricula les categories de treball que dóna el documentat estudi editat per la "Postgraduate School of Librarianship and Information Science" de la Universitat de Sheffield, l'any 1968 i publicat l'any 1973 per la OECD:

1. Producció
2. Desenrotllament i disseny
3. Recerca aplicada
4. Recerca de fons.

Espero que en aquest poc temps hagi aconseguit de presentar algunes matèries dignes de l'interès de vostès. Moltes gràcies.

Rosa Ricart Ribera
Bibliotecària
Barcelona, 20-5-1976